

ДИЈАГНОСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ:
ЈАВНИ ГРАДСКИ ПРЕВОЗ

ГСП БЕОГРАД: АНАТОМИЈА СИСТЕМСКЕ ТРАНЗИЦИЈЕ

Анализа стања, фискалних
импликација и институционалне
будућности јавног превоза
у систему Јавно-приватних
партнерстава.

Илузија видљивог: Шта се крије испод површине Београда плус

Видљиви бенефити за јавност:

Потпуно бесплатан превоз од јануара 2025. године (јединствен европски преседан), набавка преко 800 нових возила, поједностављен СМС систем (9011).

Структурна и фискална реалност:

Агресивно 'сецкање саламе' јавних ресурса, уговори о ЈПП без преноса ризика на приватника, **фискално крварење од преко 50 милијарди динара годишње** и стварање **приватних монопола**.

Еволуција система наплате: Од приватне екстракције до потпуног буџетског терета

БусПлус ера (2012–2023)

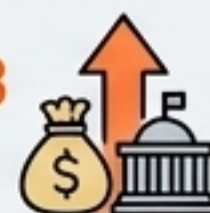
Приватна контрола (Kentkart), РФИД технологија. Инвестиције од 250 милиона евра, али хронично низак прилив средстава у градски буџет уз губитак поверења грађана.

Београд плус (Мај 2023.)

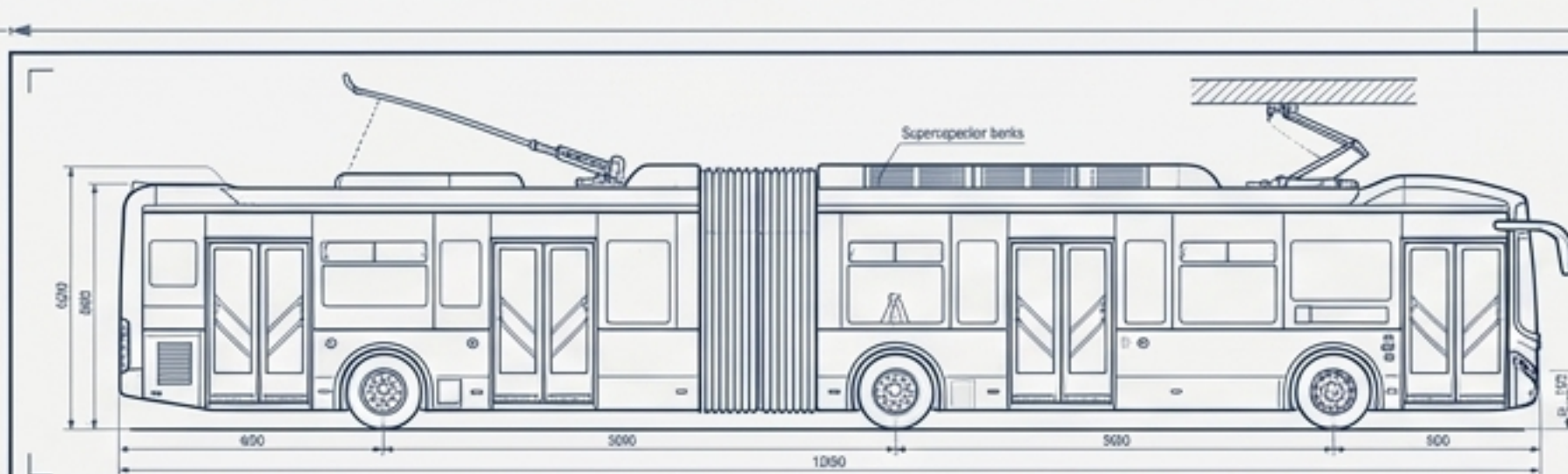
Ремунципализација наплате. Поједностављен СМС систем, драстично смањење цена (са 90 на 50 динара за 90 минута), трајне бесплатне карте за пензионере и средњошколце.

Бесплатан превоз (Јануар 2025.)

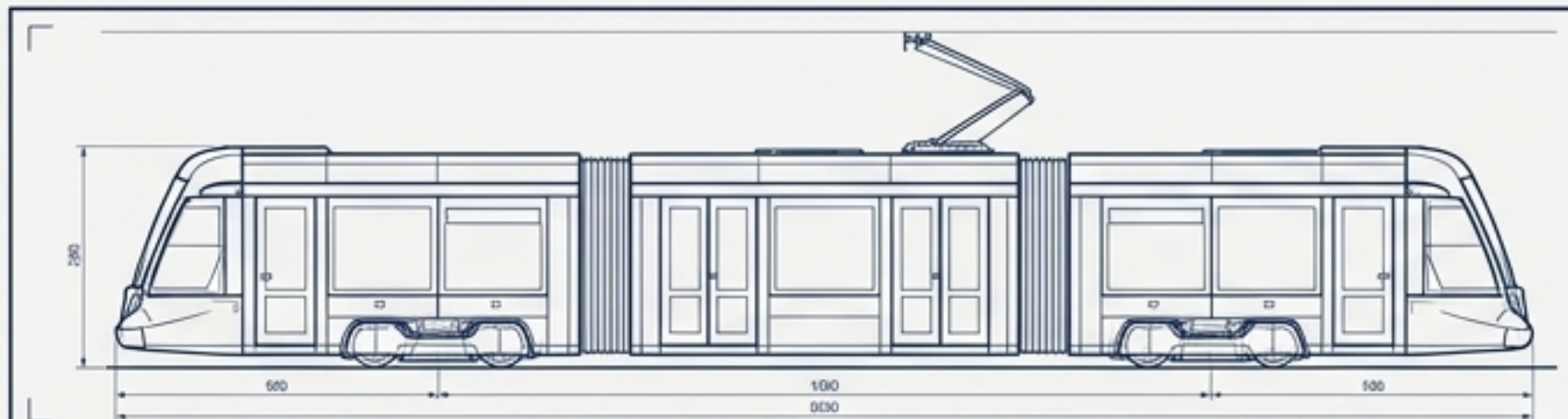
Укидање наплате. Преседан за град од 1,7 милиона становника. Наплата од путника пада на нулу, целокупан систем прелази на финансирање из градског буџета.

Модернизација флоте: Еколошка транзиција и геополитика набавки

Кинеска флота (ЕКСПО 2027):

Инвестиција од око 150 милиона евра за 100 електричних Хајгер аутобуса (укључујући 15 двозглобних возила од 25 метара и возила са суперкондензаторима).

Турска флота (Трамвајска мрежа):

Набавка 25 Бозанкаја трамваја вредна преко 81 милион евра (са ПДВ-ом), уз необично кратке рокове испоруке од 15 месеци.

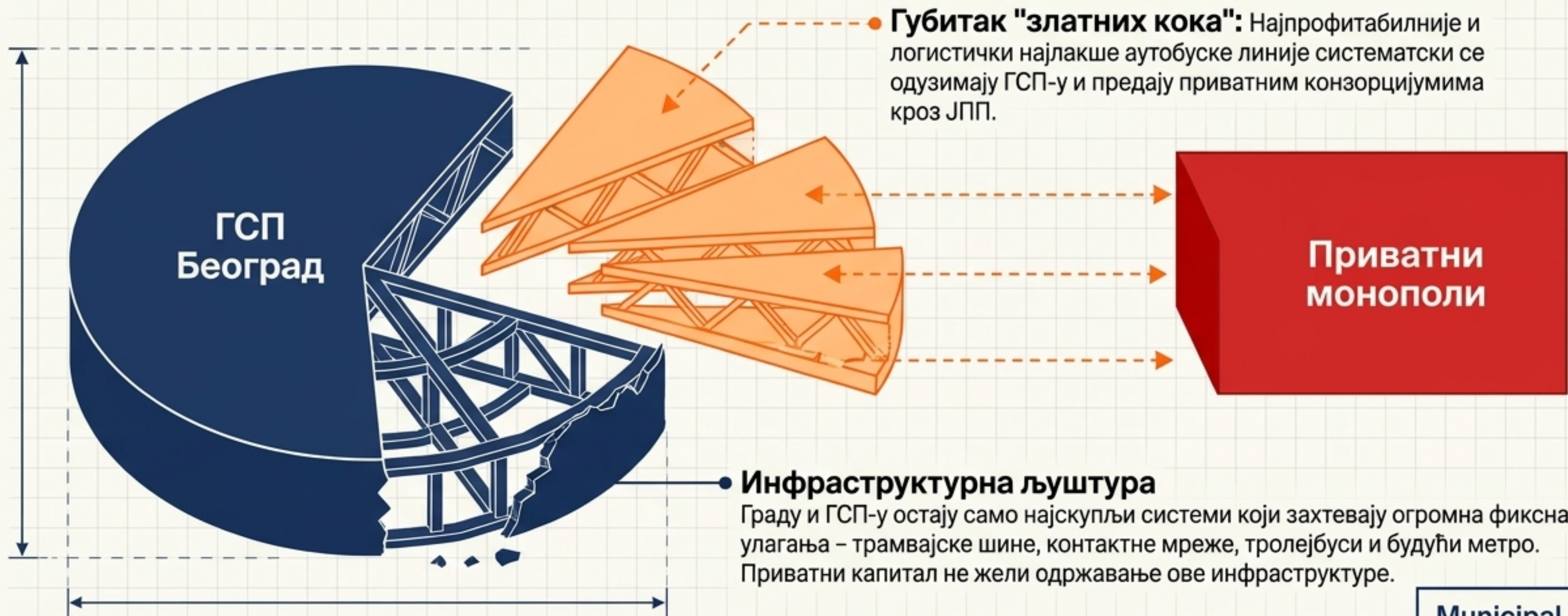
+40%
за 3 године

Финансијски парадокс (Ценовне аномалије):

Набавка турских БМЦ зглобних аутобуса бележи скок цене од преко 40% за три године (са 410.760 евра у 2021. на 577.282 евра у 2024. години). У исто време, Атина набавља Ивеко аутобусе за 385.000 евра.

Стратегија "Сецкања саламе" (Salami Slicing): Анатомија пузајуће приватизације

Уместо једнократне продаје која би изазвала политички потрес, ГСП се систематски демонтира део по део.

Municipal X-Ray

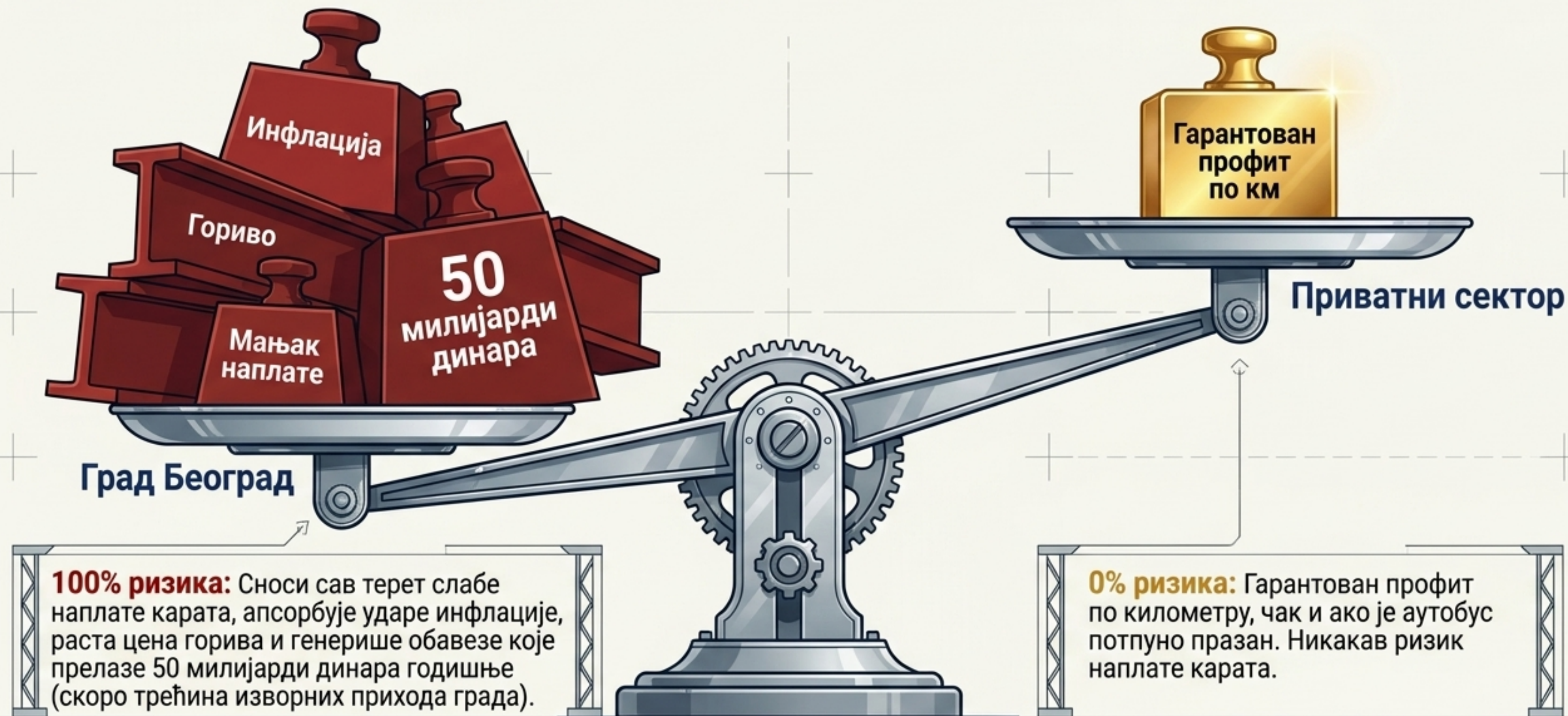
Кадровски егзодус и креирање наратива о "контролисаном колапсу"

- И поред **значајног повећања просечне плате у ГСП-у** (са ~82.000 на ~142.000 динара), приватни сектор нуди и до **150.000 динара**, уз нова возила.
- **Дефицит од 20.000 возача** у Србији. Приватни превозници на београдским линијама масовно увозе раднике из земаља попут Шри Ланке како би покрили рупе у редовима вожње.

Фискална замка ЈПП уговора: Приватизација профита, социјализација ризика

Град приватницима плаћа **фиксну цену по километру**, потпуно независно од броја путника или продатих карата.

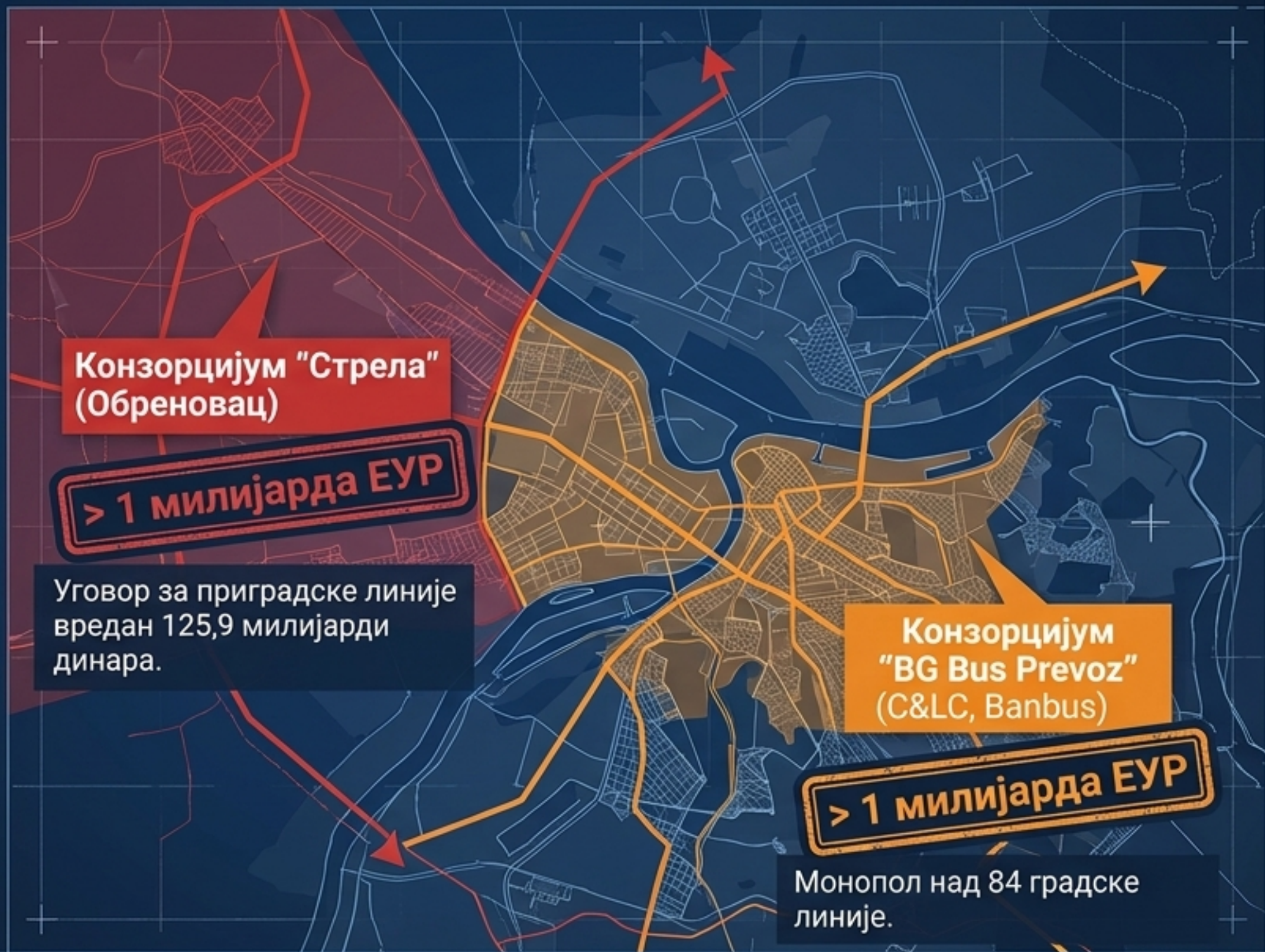

Експлозија трошкова и стварање милијардерских монопола

Скок цена по километру

Нови уговори доносе драстично поскупљење услуге. Уговори се потписују на 10 година, стварајући омчу за будуће градске буџете.

Губитак алтернативе: Када приватни монопол крене са уценама

Пошто ГСП остаје без возила за аутобуски подсистем, Град губи преговарачку моћ. Не може раскинути уговор са приватником јер **нема чиме да га замени.**

The illustration shows a large document labeled 'CONTRACT' being torn apart by a jagged red arrow. The arrow points towards a red box containing a bus and a taxi meter labeled 'TAXIMET'. To the right of the red box is a dark blue box with white text.

ALERT

Пролећне уцене 2026. - Конзорцијум 'BG Bus Prevoz' покреће притисак за измену услова ЈПП уговора:

- Захтев за повећање јединичне цене рада за више од 6%.
- **Захтев за наплату стајања у гужви:** Приватници траже да им се, поред пређених километара, плаћа и време проведено у саобраћајним чеповима.

Ово представља брутално кршење баланса ризика из основног уговора, претећи да извуче додатне милијарде из буџета града.

Упоредна матрица: Случај "Апотека Београд" као методолошки шаблон

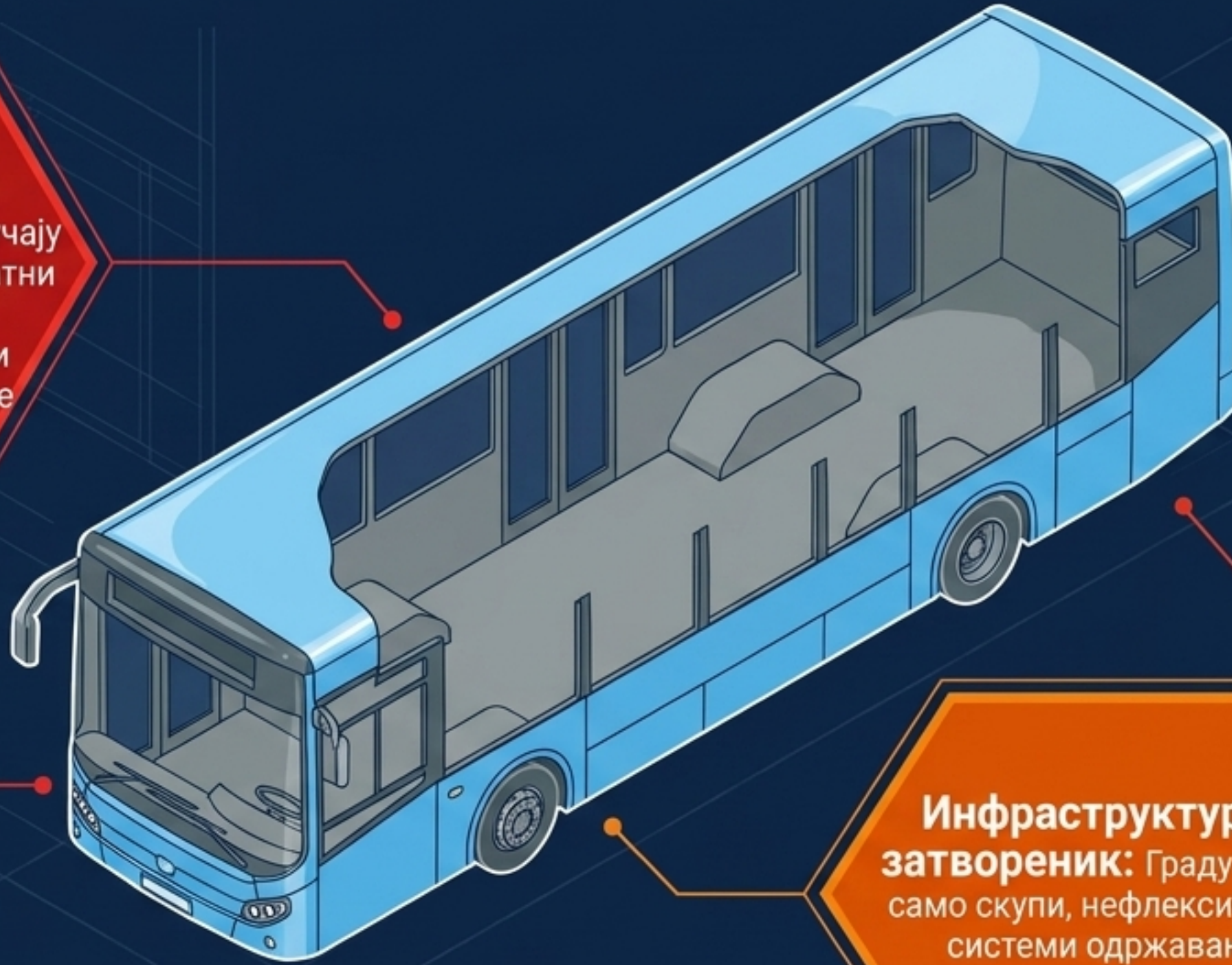
Пропаст Апотеке Београд послужила је као "огледни кунић" за контролисану ликвидацију јавних ресурса. ГСП тренутно пролази кроз идентичан сценарио.

Фаза системског разграђивања	Случај 'Апотека Београд'	Случај 'ГСП Београд'
1. Финансијско изгладњивање	Забрана модернизације, толерисање дугова до блокаде.	Инвестициони дефицит за домаћа возила, милијарде за ЈПП.
2. Кадровски егзодус	Фармацеути беже у приватне ланце због неисплаћених плата.	Возачи и механичари прелазе код приватника који узимају линије.
3. Наратив о неспособности	"Држава не уме да води апотеке на слободном тржишту."	"ГСП нема капацитет, приватници морају да спасу ред вожње."
4. "Спас" кроз предају ресурса	Концесија: приватницима најатрактивније локације.	ЈПП уговори: приватним монополима најпрофитабилније линије.

Синтеза: Празна љуштура и губитак социјалне полуге

Губитак суверенитета:

Град губи способност управљања кризама. У случају непогода или криза, приватни конзорцијуми реагују искључиво на профитни мотив. Нема оперативне полуге.

Крајњи исход:

ГСП постаје љуштура. Профитабилан аутобуски систем прелази у приватни олигопол који извлачи загарантоване субвенције.

Инфраструктурни затвореник: Граду остају само скупи, нефлексибилни системи одржавања шина и мрежа.

Правни оквири: Зид активне легитимације

Зашто је немогуће лако оборити ЈПП уговоре вредне милијарде? Законодавац је намерно поставио висок праг за покретање спора пред судом.

Комисија за ЈПП: Делује само **екс-анте** (саветодавно, пре потписивања). Једном када се уговор потпише, ова комисија губи сваку надлежност над раскидом или пенализацијом.

Институционалне полуге: Пут ка утврђивању апсолутне ништавости

Оквир: Закон о облигационим односима (ЗОО). Уговор је ништаван ако је противан принудним прописима и јавном поретку. Асиметрија ризика у ЈПП (Град 100%, приватник 0%) је основ за ништавост.

ЗИД

Путања 1: Синдикати (Доказивање правног интереса) - Синдикати ГСП-а морају доказати да ЈПП уговори директно смањују обим посла, воде ка масовним отпуштањима и брутално крше Колективни уговор.

Путања 2: Врховно јавно тужилаштво (По службеној дужности) - Тужилаштво има законско право и обавезу да реагује и тражи ништавост уговора којим се наноси груба штета јавној својини и јавном интересу (више милијарди динара неоправданих расхода).

Помоћне институционалне полуге: Ревизија и контрола јавних набавки

ДРИ (Државна ревизорска институција)

Ревизија **сврсисходности**: ДРИ може утврдити да Град Београд пре доделе линија **није израдио адекватан Компаратор трошкова** јавног сектора (који би доказао да је приватник заиста јефтинији од ГСП-а). Ово даје кључне доказе за кривичне пријаве.

Републичка комисија за заштиту права

Може **поништити тендере у почетној фази** (нпр. сумњиво кратки рокови испоруке Бозанкаја трамваја од само 15 месеци, или захтеви који фаворизују једног понуђача).

Обарање Анекса: Свака измена уговора (као пролећни захтеви за плаћање стајања у гужви) која ремети **баланс за више од 3%** је **законски подложна обарању**.

Закључак: Илузија "бесплатног" и цена препуштања јавног добра

Бесплатан превоз на станици плаћа се највећом ценом у градској каси. Илузија социјалне политике користи се као параван за највећи трансфер јавног новца у приватне монополе у модерној историји града.

Без хитне реакције, ГСП ће постати депо за скупу железничку инфраструктуру, док ће милијардери из конзорцијума 'Стрела' и 'BG Bus Prevoz' диктирати цене и услове целом Београду.

Позив на акцију: Институционалне полуге постоје, али не делују по аутоматизму. Правни аргументи морају се спојити са притиском стручне јавности, синдиката и ДРИ како би се зауставило даље фискално крварење града.